

Dhallaanka Ka Yar 6 Bilood

Muddada bisha ugu horraysa, ayay dhallaanku yeelan karaan hal saxarood kaddib kaddib quudin kasta, ama dhowr saxaro halkii maalinba. Hal bil kaddib, dhallaanka ayaa yeelan doona saxarood ka yar intaas maalin kasta ama xitaa saxarood ah dhawr maalmood oo kasta.

- Ilmaaga wuxuu u baahan yahay kaliya caanaha naaska ama foormulada. Ka hubi dhakhtarkaaga ama WIC si aad u hubiso inay helayaan caano-naas ama foormula ku filan.
- Haddii aad ku quudiso caanaha foormulada, u qas foormulada sida saxda ah. U firso tilmaamaha ku dul yaal qasacadda.
- Beddel foormulada kaliya kaddib markaad la hadasho dhakhtarkaaga ama shaqaale WIC. Beddelidda foormulada caanaha ayaa inta badan keeni karta dhibaatooyin dheeraad ah.

Ilmaha Ka Wayn 6 Bilood

- Ka caawi ilmaaga inuu firfircooni dheeraad ah yeesho. Lugaha ilmaaga ugu dhaqaaji si u isaga ama iyadu ay wataan baaskiil oo kale. Ku dhiirigeli ilmaaga inuu u dhaqaao ama dhulka ku gurguruto.
- Sii ilmaaga cabbitaanno ka sii badan. Waaad u fidin kartaa 2 wiqiyadood oo buruun, beer ama tufaax ah oo lagu qasay 2 wiqiyadood oo biyo ah, maalintii laba jeer, ama 4 wiqiyadood oo biyo caadi ah laba jeer maalintii.
- Sii ilmaaga cuntooyin faybar leh oo intii hore ka badan sida furuutka jilicdasan iyo khudaarta la kariyee ee jilicdasan. Isku dayqiastii 2 illaa 4 wiqiyadood furuut ama khudaar ah maalin kasta.
- Jilci hal qaado oo badarka 100% bran la caanaha naaska ama dhalada oo taas ku dar inay firida ee ilmaaga.

Markay yihii dhallaanka da'da kasta leh, la xiriir dhakhtarka haddii ay tusayaan calaamado ma astaamo, laxaw daran ama saxarada oo dhiig leh aad u duran, oo ay ay u wehelisoin calooshu-fadhiga.

Carruur Faraxsan, Calool Faraxsan

Sii carruutaada noocaca badarka kaamilka ah ee rootida, siiriylalka ama baasta ee ay ugu jecel yihii. Waa hab fudud oo looga caawijo iyagu inay cunaan badarka kaamilka ah ee ka badan intii hore. Oo haddana, cunidda badarka kaamil ah oo dheeraad ah oo faybar ka badan leh ayaa ka dhigi kara wakhtiga saxarada mid sahlan.

- Furuutka darayga ah
- Mafinka badarka kaamilka ah
- Jeexyo karoot jilicsan oo la kariyay
- Jeexyo rooti qamadi kaamil shaaxid ah
- Buskutka sareenka ka samaysan
- Siiriylalka badarkaa kaamilka ah

Socod-baradka iyo Carruurta yar

- U fidi ilmahaaga cuntooyin kala duwan oo faybar (duf) badan leh. Rootiyada iyo siiriylaka badarka kaamilka ah badar iyo siiriyaalka, khudaarta, iyo furuutka darayga ah khaasatan fiican.
- Kordhi faybarka ku jira cuntooyinka jilicdasan ee ilmahaaga (sida gadhoodhka ama rootiga ama mafinka guriiga lagu sameeyo) iyo siiriyaaladiga oo ku dara:
1 illaa 3 qaaddo-miis oo bran siiriyal 100% maalintiiba, ama 1 illaa 2 qaaddo-miis oo furuut qalalan si fiican loo jarjaro sida sabiibka, buruunka, ama tufaaxa la qalajiyay.
  - Jir-dhiska joogtada ah ayaa muhiim ah. Hubi inuu ilmahaagu si firfircooni u ciyaaro maalin kasta!
  - Sii ilmahaaga cabbitaanno fara badan, gaar ahaan biyo, maalin kasta. Waa kale oo aad u fidin karta casiir buruun, tufaax, ama beer.
  - Ka caawi ilmahaagasi ay musquusha u tagaan si joogto ah. Ugu talagal wakhti deggan maalin kasta isticmaalka musquusha. Kaddib cuntada marka la cunto ayaa laga yaabaa inay tahay wakhtiga ugu wanaagsan.
  - Ku dhiirigeli ilmahaaga inay isticmaalaan musquusha markay u baahato. Ha dedejin ilmahaaga.

Boorash-sareen Guriga Lagu Sameeyo oo Furuut leh

- 3/4 koob oo sareenka old-fashioned rolled oats ah
- 1-1/2 koob oo biyo qabow ah
- 2 qaaddo-miis oo sabiib ah
- 1 tufaax; la diiro, iniiinta laga saaro oo la jarjaro
- 1 qaaddo-shaah qorafal ah

Ku shub biayaha daawe-soos. Biyaha ku bayli kulayl dhedhexaad ah. Ku walaaq boorsh-sareenka, sabiibka, tufaaxa la jarjaray, iyo qorfalka. Kulaylka hoos u dhig. Kari 5 daqiqo, adiga oo walaaqa marar badan. Waxay deeqaysaa 2 qof.

Oodles of Noodles

Waa 6 qiyaas cunto

- 1 lb baasto qamadi kaamil ah
- 1 xirmo swiss jaardh (chard) ama isbinij; jirrida oo laga saaray, coarsely chopped
- 3 xubno toon ah, oo la deqiijiyay
- 2 qaaddo-shaah baysal, la qalajiyay ah
- 2 koob oo tamaandho; la jarjaray ah, oo wadata miidkeeda oo idil
- 3 koob oo fuud khudaar ah, oo soodhiyam hooseeya leh
- 3 qaaddo-miis saliid saytuun ah
- 3 qaaddo-miis daqiq qamadi kaamil ah
- 1 qaaddo-miis cusbo
- 1/2 qaaddo-miis basbaas ah

U kari baastada sida ku taal tilmaamaha baakada. Dabeed, u kulayli daawe si dhedhexaad ah, ku dar 3 qaaddo-miis saliid ah, markaa rorog si aad u mariso. Ku dar tamaandhada, toonta, jaardh ama isbinijka, baysilkka, cusbada iyo basbaasta. Saliid ku dallac illaa cagaarku isku dhacayo oo tamaandhadu jilicayso yihii oo dareere uga soo baxayo. Ku dul rushee daqiq khudaarta oo walaaq illaa si buuxda ay iskugu darsamayaan. Aayar ugu qas fuudka. Ku sii wad walaaqa illaa soosku kararyo oo adkaanayo, qiyaastii 5-8 daqiqo. Ku dul shub baastada oo markaa waa diyaar in la cuno.

Digniin Carruurta ka yar da'da 4 ayaa ku margan karta miraha, dirka furuurtka, furuutka qalalan, iyo khudaarta qadhiin. U kari dhallaanka iyo carruurta yar yar dhammaan khudaarta.

Xaqiiqooyinka
ku saabsan
calool-fadhiga

Talooyin ku saabsan ku daritaan duf,
cabbitaanno, iyo waxqabadyo intii hore ka sii
badan si wax ay uga qabtaan calool-fadhiga!

DOH 961-195 June 2015 Somali

Dakka qaba naafanimada, dokumentigan wayx ku heli karaan qaabab kale markay weyddistaan. Si aad u soo guudbiso weyddiisaan, fadlan soo wac 1-800-841-1410 (TDD/TTY 711).

Barnaamijka Nafaqada ee Gobolka Washington ma sameeyo kala qoqob. Hay'addani waa bixiye fursad loo siman yahay.

Qoraalkan waxa laga soo beddeshey Barnaamijka WIC ee California. Dib Loo daabacyay idaa oo oggolaan la haysto.

Waxyaabaha ah in Laga Ogaado Calool-fadhiga

Saxarada adag ee qallalan (djhacaqaqa)
mindhicirka ama saxaroodeeka) ee adag in
la soo saaro ayaa laga yaabaa inay tahay
calaaamadaha calool-fadhiga.

- Kala tasho dhakhtarkaaga si loo hubiyo
in dhibaataadu tahay calool-fadhi oo ayna
ahayn wax kale.
- Ha ka welwelin arrimaha ku saabsan inaad
mindhicir dhaqaaq yeelato maalin kasta.
Haddii ay saxaradu jilicsan tahay, waa
laga yaabaa inayna ahayn calool-fadhi.
- Ha isticmaalin dawada
caloosha socodsisa, saliid
macdaneed, suboosooyinka
ama enemooyinka haddii uu
dhaktharkaagu kuu qoro mooye.

Calool-fadhiga waxa sababi kara:

- Iyada oo aan la cabbin cabbitaanno ku filan.
- Iyada oo aan la cabbin dareerayaal ku filan.
- Qaar ka mid ah dawooyinka.
- Fuuqbaxa ay sababto matag, qandho, ama dareerayaal aan ku filnayn.
- Iyada oo aan la cunin duf (fiber) ku filan
- Xaaladaha caafimaad qaarkood (kala tasho dhakhtarkaaga).
- Foormulada caanaha ilmaha ee sida khladdan la iskugu daro.

Dufku waa muhiim. Dufku wuxuu qofka ka caawiyaa calool-fidhiisiga maxaa
yeelay waa qayb ka mid ah cuntada oo aynaandheefshiidi karin — waxay ka
caawisaa inay saxaradu jilicsanaato.

Khubaraada ayaa ku taliya

Cun cuntooyin ay faybar badan leh, cab cabitaanno fara badan,
oo firfircoonoow maalin kasta (sid alugaynta).

Cuntooyinka Dufka u leh Carruurta iyo Qaangaaraha

Badarka kaamilka ah

- Rootida 100% qamadiga kaamilka ah
- Karaakarka badarka kaamilka ah
- Mafinka badarka kaamilka ah
- Tortiya gallay

Badarka la kariyay

- Bariis boodhe
- Bulgur
- Baasto qamadi kaamil ah
- Badar kaamil kale

Siriyaallada quraacda

- Siiriyal 100% buushiga ah
- Siirayalka qamadiga kidfan
- Siiriyal qamadi kaamil ah
- Karis-heed
- siiriyalka badarka kaamilka ee kale

Digirta iyo midhaha

- Digirta binto
- Digirta madow
- Digr cad
- Digr kelyo
- Biis qalalan (Biis la diiray)
- Misir (Lentils)
- Digr shumburo
- Subag loos

Furuutka qalalan iyo kuwa daraya ah

Daray	Qalalan
• Beeriska (Pears) • Liin macaants • Tufaaxa • Istirowberiga • Misir (Lentils) • Digr shumburo • Subag loos	• buruunis • Sabiibka • Berde • Abrikoot • Balaakberi • Raasberi • Kanteloob

Khudaarta

• Karootada • Biis(peas), • Baradhada • Digir Cagaar • Gallay • Cagaar la kariyay (isbinij iyo cagaarrada kale)	• Baraakli • Kaalifilaawar • Kaabej • Iskuwaashka xilliga qabowga • Iskuwaashka xilliga kulaylaho • khudaarta kale badankeed

Khubaraada ayaa ku taliya

Cun cuntooyin ay faybar badan leh, cab cabitaanno fara badan,
oo firfircoonoow maalin kasta (sid alugaynta).

Carruurta ka yar da'da 4 ayaa ku margan karta miraha, diirka furuurtka, furuutka qalalan, iyo khudaarta qadhiin. U kari khudaarta dhalaanka iyo carruurta socod-baradka ah.

- Khudaar daray ah oo karsan. Isku day iskuwaash, karooto, ama digirta cagaaran.
- Bariis boodhe ama bulagar
- Saladh cagaaran ama saladh furuurt

* Eeg resibiyada cuntada ee gabalka gadaasha ku yaal.

Talooyin Loogu Talagalay

Cuntada iyo Cuwaafaa ee ka Caawiya Calool-fadhiga

Fikradaha Quraacdha

- mafinka dufka leh ama siiriyalaka dufka leh – ee loogu talagalay carruurta sii yar, ku jilci siiriyalka bran flake adiga oo oo burburuya siiriyalka baaquli ooyaryaree oo markaana caanaha ku dar dhower daqiqo kahor intaan la cunin.
- 100% casiirka furutada, sida buruunka, tufaaxa, ama beerka
- Boorash-sareen leh sabiib ama miraha kale ee la qalajiyay
- Abrikot-daray ah, la qalajiyey, ama qasacadaysan oo aan lahayn sonkor lagu daray

Isku day
Boorash-sareen
Guriga Lagu
Sameeyo oo
Furuut leh*

- Graham crackers
- Karaakars badar kaamil ah
- Rooti duban oo badar kaamil ah oo la mariyo biinat badhar
- Miro daray ah ama khudaar
- Snack mix made with Chex cereals and dried fruits

Fikrado Qado

- Sandwijk leh 100% rooti qamadi kaamil ah iyo khudaar, sida tamaandho iyo salad
- Tortiya gallay ma qamadi kaamil ah ka samysan oo leh digir horay loo shiilay
- Xamas lagu cuno karaakar badar kaamil ah

Samee Doodles
of Noodles
markay tahay
Cashada*

Fikrado casho

Ku isticmaal badarka kaamilka ah cuntooyinka saddexda wakhti

- Taako ama keesidiya oo ay la socoto tortiya badar kaamil ah ama gallay ah
- Isbaageti ah baasto badar kaamil ah

Samee cuntooyin dhinac socod ah oo ay ka mid yihiin badar, khudaar, iyo furuut, sida:

- Khudaar daray ah oo karsan. Isku day iskuwaash, karooto, ama digirta cagaaran.
- Bariis boodhe ama bulagar
- Saladh cagaaran ama saladh furuurt

* Eeg resibiyada cuntada ee gabalka gadaasha ku yaal.

